

## Czasowniki zwrotne

Czasownik zwrotny może mieć dopełnienie w celowniku (D) lub w bierniku (Akk):

| Singular  |       |           |
|-----------|-------|-----------|
|           | Dativ | Akkusativ |
| ich       | mir   | mich      |
| du        | dir   | dich      |
| er/sie/es | sich  | sich      |

| Plural  |       |           |
|---------|-------|-----------|
|         | Dativ | Akkusativ |
| wir     | uns   | uns       |
| ihr     | euch  | euch      |
| sie/Sie | sich  | sich      |

Zaimek zwrotny znajduje się w zdaniu zawsze po osobowej formie czasownika stanowiącego orzeczenie lub zaraz po podmiocie (np. w zdaniach pytających lub pomocniczych).

Ich fühle **mich** sehr schlecht. – Czuję się bardzo źle.

Fühlst du **dich** gut? – Czujesz się dobrze?

Czasowniki zwrotne zwykle tworzą czas Perfekt z czasownikiem posiłkowym **haben**.

Sie **hat** sich endlich **verliebt**. – Ona w końcu się zakochała.

Ich **habe** mich gestern sehr **geärgert**. – Wczoraj bardzo się zdenerwowałem.

Du **hast** dich **geirrt**. – Pomyliłeś się.

## Czas teraźniejszy Präsens

Aby odmienić czasownik przez osoby, musimy odrzucić końcówkę bezokolicznika (**-en**) i na jej miejscu umieścić odpowiednią końcówkę osobową.

| Schemat końcówek    |                    |
|---------------------|--------------------|
| ich <b>-e</b>       | wir <b>-en</b>     |
| du <b>-st</b>       | ihr <b>-t</b>      |
| er/sie/es <b>-t</b> | sie/Sie <b>-en</b> |

| Przykład        |                |
|-----------------|----------------|
| ich wohne       | wir wohnen     |
| du wohnst       | ihr wohnt      |
| er/sie/es wohnt | sie/Sie wohnen |

Jeżeli temat czasownika kończy się na **-d**, **-t** lub grupę spółgłoskową (np. **-chn**, **-tm**), to poszerzamy go o **-e**.

| Schemat końcówek     |                    |
|----------------------|--------------------|
| ich <b>-e</b>        | wir <b>-en</b>     |
| du <b>-est</b>       | ihr <b>-et</b>     |
| er/sie/es <b>-et</b> | sie/Sie <b>-en</b> |

| Przykład           |                  |
|--------------------|------------------|
| ich arbeite        | wir arbeiten     |
| du arbeitest       | ihr arbeitet     |
| er/sie/es arbeitet | sie/Sie arbeiten |

Czasowniki, których temat kończy się na **-eln**, tracą w pierwszej osobie liczby pojedynczej jedno **-e**, np. **sammeln**. Natomiast czasowniki, których temat kończy się na **-s**, **-ß**, **-(t)z**, **-x**, tracą w drugiej osobie liczby pojedynczej jedno **-s**, np. **lesen**.

## Tryb rozkazujący Imperativ

Tryb rozkazujący wyraża prośbę, radę, wskazówkę, nakaz lub rozkaz, skierowane do 2. osoby lp i lm oraz do 3. osoby lm. Nie używa się przy tym zaimków osobowych (oprócz 3. osoby lm), jedynie czasownik w odpowiedniej postaci.

| osoba       | opis                                                                                                                                                                                     | przykład                                                                                                                                                        |
|-------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. osoba lp | odrzućcie końcówki i pozostawienie samego tematu                                                                                                                                         | kommen – du kommst – <b>Komm!</b><br>warten – du wartest – <b>Warte!</b><br>fahren – du fährst – <b>Fahr!</b><br>anrufen – du rufst an – <b>Ruf du an!</b>      |
| 2. osoba lm | pozostawienie końcówki <b>-t</b> , charakterystycznej dla tej osoby; formy rozkazujące dla 2. osoby lm pokrywają się z odmianą w trybie oznajmującym, ale nie posiadają zaimka osobowego | kommen – ihr kommt – <b>Kommt!</b><br>warten – ihr wartet – <b>Wartet!</b><br>fahren – ihr fahrt – <b>Fahrt!</b><br>anrufen – ihr ruft an – <b>Ruft ihr an!</b> |
| 3. osoba lm | zamiana miejsc czasownika i zaimka; aby rozkaz był grzeczniejszy, można dodać słowo <b>bitte</b>                                                                                         | kommen – sie kommen – <b>Kommen Sie bitte!</b>                                                                                                                  |

Czasowniki **sein** oraz **haben** tworzą tryb rozkazujący w sposób nieregularny:

|             | sein                                                       | haben                                                   |
|-------------|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| 2. osoba lp | <b>Sei!</b> (Bądź!)                                        | <b>Hab!</b> (Miej!)                                     |
| 2. osoba lm | <b>Seid!</b> (Bądźcie!)                                    | <b>Habt!</b> (Miejcie!)                                 |
| 3. osoba lm | <b>Seien Sie!</b> (Proszę być! lub Niech pan/pani będzie!) | <b>Haben Sie!</b> (Proszę mieć! lub Niech pan/pani ma!) |

## Partizip I

Partizip I to imiesłów czasu teraźniejszego. Odpowiada polskiemu imiesłowowi przysłówkowemu współczesnemu (zakończonemu na **-qc**) oraz imiesłowowi przymiotnikowemu czynnemu (zakończonemu na **-qcy**, **-qca**, **-qce**). Imiesłów ten często pełni funkcję przydawki, dlatego odmienia się tak jak przymiotnik. Może być też orzecznikiem, jest wtedy nieodmienny.

**Infinitiv + d**

**Partizip I jako przydawka**

**fragen** – pytać, **fragend** – pytając, pytający, pytająca, pytające.

## Partizip II

Partizip II (imiesłów czasu przeszłego) stanowi w języku niemieckim trzecią podstawową formę każdego czasownika i jest potrzebny do tworzenia następujących czasów i stron: **Perfekt, Plusquamperfekt, Futur II, Zustandspassiv, Vorgangspassiv**.

Partizip II jako **przydawka**, odmienia się tak jak przymiotnik:

**die gelesene Zeitung/gelesene Zeitung** – przeczytana gazeta

**der geschriebene Brief/geschriebener Brief** – napisany list

**das bestandene Examen/bestandenenes Examen** – zdany egzamin

**die angesehenen Filme/angesehene Filme** – obejrzone filmy.

Partizip II używany także jako **orzecznik**, jest nieodmienny:

Ist das Auto gut **gewaschen**? – Czy samochód jest dobrze umyty?

## Passiv

**Zustandspassiv (sein-Passiv): sein** (w odpowiednim czasie) + **Partizip II**

Forma ta określa stan będący wynikiem działania. Używamy jej we wszystkich czasach (jednak z ostatnimi trzema występuje niezwykle rzadko):

|                                       |                                                                             |
|---------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| <b>Präsens</b>                        | Die Zeitung <b>ist gelesen</b> . – Gazeta jest przeczytana.                 |
| <b>Präteritum</b>                     | Die Zeitung <b>war gelesen</b> . – Gazeta była przeczytana.                 |
| <b>Perfekt</b>                        | Die Zeitung <b>ist gelesen gewesen</b> . – Gazeta była przeczytana.         |
| <b>Plusquamperfekt</b>                | Die Zeitung <b>war gelesen gewesen</b> . – Gazeta była przeczytana.         |
| <b>Futur I</b>                        | Die Zeitung <b>wird gelesen sein</b> . – Gazeta będzie czytana.             |
| <b>Futur II</b>                       | Die Zeitung <b>wird gelesen gewesen sein</b> . – Gazeta będzie przeczytana. |
| <b>czasownik modalny (Präsens)</b>    | Die Zeitung <b>muss</b> gelesen sein. – Gazeta musi być przeczytana.        |
| <b>czasownik modalny (Präteritum)</b> | Die Zeitung <b>musste</b> gelesen sein. – Gazeta musiała być przeczytana.   |

## Vorgangspassiv

Ta forma strony biernej wyraża proces lub działanie. Przy jej tworzeniu używa się czasowników przechodnich (mających dopełnienie w bierniku – Akk).

|                        |                                   |
|------------------------|-----------------------------------|
| <b>Präsens</b>         | <b>werden + Partizip II</b>       |
| <b>Präteritum</b>      | <b>wurden + Partizip II</b>       |
| <b>Perfekt</b>         | <b>ist + Partizip II + worden</b> |
| <b>Plusquamperfekt</b> | <b>war + Partizip II + worden</b> |

## CZASOWNIKI MODALNE

### KÖNNEN – móc

**Beispiel:** *Er kann schwimmen.* On potrafi pływać.

| Präsens               |                       |
|-----------------------|-----------------------|
| ich <b>kann</b>       | wir <b>können</b>     |
| du <b>kannst</b>      | ihr <b>könnt</b>      |
| er/sie/es <b>kann</b> | sie/Sie <b>können</b> |

| Präteritum (Imperfekt)  |                        |
|-------------------------|------------------------|
| ich <b>konnte</b>       | wir <b>konnten</b>     |
| du <b>konntest</b>      | ihr <b>konntet</b>     |
| er/sie/es <b>konnte</b> | sie/Sie <b>konnten</b> |

| Konjunktiv I (Präsens) |                       |
|------------------------|-----------------------|
| ich <b>könne</b>       | wir <b>können</b>     |
| du <b>könnest</b>      | ihr <b>könnet</b>     |
| er/sie/es <b>könne</b> | sie/Sie <b>können</b> |

| Konjunktiv II (Präteritum) |                        |
|----------------------------|------------------------|
| ich <b>könnte</b>          | wir <b>könnten</b>     |
| du <b>könntest</b>         | ihr <b>könntet</b>     |
| er/sie/es <b>könnte</b>    | sie/Sie <b>könnten</b> |

**Imperativ:** –

**Partizip I:** könnend

**Partizip II:** gekonnt (h)

### DÜRFEN – mieć pozwolenie, móc

**Beispiel:** *Sie dürfen mit uns ins Kino gehen.* Im wolno iść z nami do kina.

| Präsens               |                       |
|-----------------------|-----------------------|
| ich <b>darf</b>       | wir <b>dürfen</b>     |
| du <b>darfst</b>      | ihr <b>dürft</b>      |
| er/sie/es <b>darf</b> | sie/Sie <b>dürfen</b> |

| Präteritum (Imperfekt)  |                        |
|-------------------------|------------------------|
| ich <b>durfte</b>       | wir <b>durften</b>     |
| du <b>durftest</b>      | ihr <b>durftet</b>     |
| er/sie/es <b>durfte</b> | sie/Sie <b>durften</b> |

| Konjunktiv I (Präsens) |                       |
|------------------------|-----------------------|
| ich <b>dürfe</b>       | wir <b>dürfen</b>     |
| du <b>dürfest</b>      | ihr <b>dürfet</b>     |
| er/sie/es <b>dürfe</b> | sie/Sie <b>dürfen</b> |

| Konjunktiv II (Präteritum) |                        |
|----------------------------|------------------------|
| ich <b>dürfte</b>          | wir <b>dürften</b>     |
| du <b>dürftest</b>         | ihr <b>dürftet</b>     |
| er/sie/es <b>dürfte</b>    | sie/Sie <b>dürften</b> |

**Imperativ:** –

**Partizip I:** dürend

**Partizip II:** gedurft (h)

## WOLLEN – chcieć

**Beispiel:** *Sie will ein neues Auto kaufen.* Ona chce kupić nowy samochód.

| Präsens               |                       |
|-----------------------|-----------------------|
| ich <b>will</b>       | wir <b>wollen</b>     |
| du <b>willst</b>      | ihr <b>wollt</b>      |
| er/sie/es <b>will</b> | sie/Sie <b>wollen</b> |

| Präteritum (Imperfekt)  |                        |
|-------------------------|------------------------|
| ich <b>wollte</b>       | wir <b>wollten</b>     |
| du <b>wolltest</b>      | ihr <b>wolltet</b>     |
| er/sie/es <b>wollte</b> | sie/Sie <b>wollten</b> |

| Konjunktiv I (Präsens) |                       |
|------------------------|-----------------------|
| ich <b>wolle</b>       | wir <b>wollen</b>     |
| du <b>wollest</b>      | ihr <b>wolltet</b>    |
| er/sie/es <b>wolle</b> | sie/Sie <b>wollen</b> |

| Konjunktiv II (Präteritum) |                        |
|----------------------------|------------------------|
| ich <b>wollte</b>          | wir <b>wollten</b>     |
| du <b>wolltest</b>         | ihr <b>wolltet</b>     |
| er/sie/es <b>wollte</b>    | sie/Sie <b>wollten</b> |

**Imperativ:** will!, wollt!, wollen Sie!

**Partizip I:** wollend

**Partizip II:** gewollt (h)

## SOLLEN – powinno się

**Beispiel:** *Er soll seine kranke Tante besuchen.* On powinien odwiedzić swoją chorą ciotkę.

| Präsens               |                       |
|-----------------------|-----------------------|
| ich <b>soll</b>       | wir <b>sollen</b>     |
| du <b>sollst</b>      | ihr <b>sollt</b>      |
| er/sie/es <b>soll</b> | sie/Sie <b>sollen</b> |

| Präteritum (Imperfekt)  |                        |
|-------------------------|------------------------|
| ich <b>sollte</b>       | wir <b>sollten</b>     |
| du <b>solltest</b>      | ihr <b>solltet</b>     |
| er/sie/es <b>sollte</b> | sie/Sie <b>sollten</b> |

| Konjunktiv I (Präsens) |                       |
|------------------------|-----------------------|
| ich <b>solle</b>       | wir <b>sollen</b>     |
| du <b>sollest</b>      | ihr <b>solltet</b>    |
| er/sie/es <b>solle</b> | sie/Sie <b>sollen</b> |

| Konjunktiv II (Präteritum) |                        |
|----------------------------|------------------------|
| ich <b>sollte</b>          | wir <b>sollten</b>     |
| du <b>solltest</b>         | ihr <b>solltet</b>     |
| er/sie/es <b>sollte</b>    | sie/Sie <b>sollten</b> |

**Imperativ:** –

**Partizip I:** sollend

**Partizip II:** gesollt (h)

## CZASOWNIKI NIEREGULARNE

| Infinitiv             | znaczenie        | Präteritum     | Partizip II   |
|-----------------------|------------------|----------------|---------------|
| backen                | piec             | buk            | h gebacken    |
| befehlen              | rozkazywać       | befahl         | h befohlen    |
| beginnen              | zaczynać         | begann         | h begonnen    |
| beißen                | gryźć            | biss           | h gebissen    |
| bewegen<br>(zu etwas) | skłonić          | bewog          | h bewogen     |
| biegen                | giąć, skręcać    | bog            | h/s gebogen   |
| bieten                | oferować         | bot            | h geboten     |
| binden                | wiązać           | band           | h gebunden    |
| bitten                | prosić           | bat            | h gebeten     |
| blasen                | dmuchać          | blies          | h geblasen    |
| bleiben               | pozostawać       | blieb          | s geblieben   |
| bleichen              | zblaknąć         | blich          | s geblichen   |
| braten                | piec, smażyć     | briet          | h gebraten    |
| brechen               | łamać            | brach          | h gebrochen   |
| brennen               | palić            | brannte        | h gebrannt    |
| bringen               | przynieść        | brachte        | h gebracht    |
| denken                | myśleć           | dachte         | h gedacht     |
| dringen               | nalegać, dotrzeć | drang          | h/s gedrungen |
| dürfen                | mieć pozwolenie  | durfte         | h gedurft     |
| empfangen             | przyjąć          | empfang        | h empfangen   |
| empfehlen             | polecać          | empfahl        | h empfohlen   |
| empfinden             | odczuć           | empfand        | h empfunden   |
| erkiesen              | wybierać         | erkor/erkieste | h erkoren     |
| erlöschen             | gasnąć           | erlosch        | s erloschen   |
| erschrecken           | przestraszyć się | erschrak       | s erschrocken |
| erwägen               | rozważyć         | erwog          | h erwogen     |
| essen                 | jeść             | aß             | h gegessen    |
| fahren                | jechać, wieźć    | fuhr           | s/h gefahren  |
| fallen                | upaść            | fiel           | s gefallen    |
| fangen                | chwycić          | fing           | h gefangen    |
| fechten               | walczyć          | focht          | h gefochten   |
| finden                | znaleźć          | fand           | h gefunden    |
| fliegen               | latać            | flog           | s geflogen    |
| fliehen               | uciekać          | floh           | h/s geflohen  |
| fließen               | płynąć           | floss          | s geflossen   |
| fressen               | żyć              | fraß           | h gefressen   |